

MINISTERIE VAN DEFENSIE
Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

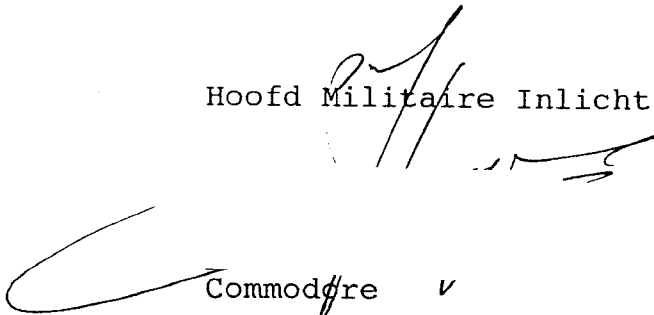
Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/1171	6 april 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 24/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Commodore ✓

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/1171
d.d. 6 april 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlands Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v.

AMAD

Intern:

HMID

HSV

HMA

HPEA

MA-D

Archief

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

24/93

(Afgesloten 051600 APR 1993)

Kroatië

De Kroatische regering heeft positief gereageerd op de verlenging van het UNPROFOR-mandaat door de Veiligheidsraad (VR) vorige week. Volgens de Kroatische ambassadeur bij de VN, Nobile, onderstreept deze beslissing dat de "Servische" gebieden integraal deel uitmaken van Kroatië en dat een eventuele onafhankelijkheid van die gebieden uitgesloten is. Nobile betreurde dat de VR geen tijdschema bepaald heeft voor het herstel van het Kroatische gezag over de UNPA's, maar hij zei te hopen dat zo'n schema de komende maanden kan worden uitgewerkt.

Ondanks het door Nobile uitgesproken optimisme is sprake van toenemende spanningen in Kroatië. Bij alle UNPA's worden Servische en Kroatische troepenbewegingen gemeld. Ook blijft bij voortdurende sprake van gewapende incidenten langs de bestandslijnen. De spanning is met name groot rond de UNPA's -zuid en -noord. Zoals bekend heeft een Kroatische eenheid vorige maand de "Pink Zone" bij Petrinja (UNPA-noord) betreden. Leden van de EG-waarnemersmissie maken melding van Kroatische troepenconcentraties buiten UNPA-zuid in de omgeving van Drnis. Ook in het achterland van Zadar zijn Kroatische concentraties waargenomen, soortgelijk aan de samentrekkingen die werden waargenomen vlak voor het Kroatische offensief bij Maslenica in januari j.l. Overigens zijn ook bij Maslenica zelf onderdelen van twee Kroatische brigades geconstateerd. Onbevestigde berichten stellen dat de Kroaten hun posities in het strategisch belangrijke Velebitgebergte aan de kust versterken. Servische functionarissen hebben herhaaldelijk tegenover leden van de EG-missie verklaard dat zij op grond van de Kroatische troepenconcentraties op korte termijn een Kroatische aanval in UNPA-zuid verwachten.

Zoals reeds eerder gemeld, heeft het Kroatische leger zijn transportcapaciteit aanzienlijk uitgebreid met de verwerving van een aantal helikopters van het type MI-8 en 17/HIP-C resp -H. De afgelopen dagen zijn enkele van deze HIPs, die ook geschikt kunnen worden gemaakt om grondoperaties te ondersteunen, waargenomen op het vliegveld van Split, ten zuiden van UNPA-zuid. Deze melding versterkt het vermoeden van een op handen zijnde Kroatische actie tegen UNPA-zuid. Overigens moeten, gezien de geïsoleerde ligging van de UNPA's -west en -noord, Kroatische acties tegen deze "Servische" gebieden evenmin worden uitgesloten.

Voor de volledigheid dient te worden gemeld dat juist deze week in delen van het Dalmatische kustgebied een staakt-het-vuren van kracht wordt, dat onder meer dient om de uitwisseling van krijgsgevangenen mogelijk te maken. Het bestand zal in ieder geval tot 9 april van kracht zijn, maar in beginsel ook nadien worden verlengd als de omstandigheden het toelaten. Dit kan erop wijzen dat de Kroatische strijdkrachten eventuele offensieve acties in ieder geval tot na 9 april willen uitstellen. Het is anderzijds echter ook denkbaar dat zij hopen met deze toezegging de Servische waakzaamheid te verminderen.

De afgelopen week zijn in het parlement van de Kroatische Serviërs moties van wantrouwen behandeld tegen parlamentsvoorzitter Paspalj en premier Zecevic. Paspalj behield zijn functie, maar het parlement weigerde zijn vertrouwen uit te spreken in de regering van Zecevic. Deze heeft inmiddels zijn ontslag ingediend;

in de komende weken zal een nieuwe regering worden benoemd. De achtergronden van deze politieke onenigheid in de Krajina zijn onduidelijk. Het is echter denkbaar dat de Kroaten de politieke conflicten onder de Kroatische Serviërs als een extra impuls zullen ervaren om de militaire druk op te voeren.

Vorige week hebben de "Joegoslavische" strijdkrachten een rivieroverschrijdings-oefening uitgevoerd over de Drina bij Erdut, die ter plaatse de grens vormt tussen Servië (in casu de voormalig autonome provincie Vojvodina) en UNPA-oost. Daarbij hebben "Joegoslavische" eenheden Kroatisch grondgebied betreden. Volgens een grenswacht uit het aangrenzende Hongarije zijn tenminste tweehonderd "Joegoslavische" militairen permanent gestationeerd in UNPA-oost. Vermoedelijk wil de "Joegoslavische" leiding met deze handelingen onderstrepen dat zij bereid is een eventuele Kroatische militaire actie tegen de betreffende UNPA met wapengeweld te beantwoorden.

Bosnië-Herzegovina

Sinds enkele dagen is sprake van toenemende gevechten rond Brcko in het noordelijke Sava-dal. Op die plaats is de door de Bosnische Serviërs gewenste, maar in meerderheid door Kroaten bewoonde, corridor tussen de door hen gedomineerde gebieden in het oosten en het westen van de republiek het smalst, omdat deze ook onder (artillerie)vuur kan worden genomen vanaf de Kroatische oever van de Sava. UNPROFOR meldt dat de Serviërs hun uiterste best blijven doen om de corridor te verbreden en hierbij de laatste dagen enig succes lijken te boeken. Het ontbreken van zo'n geografische verbinding tussen de Servische gebieden vormt één van de belangrijkste Servische bezwaren tegen het vredesplan van Vance en Owen. De Kroaten zullen zich echter naar verwachting met alle beschikbare middelen verzetten tegen een dergelijke verbinding, met name omdat daardoor ook de "Servische" gebieden in Kroatië vanuit Servië kunnen worden bevoorrad. Overigens zijn er ook meldingen dat de Serviërs proberen een alternatieve oost-westcorridor te bevechten, die zuidelijk van Maglaj zou moeten lopen. Ook deze route zou echter voor een belangrijk deel door de Kroaten/Moslims gecontroleerd terrein moeten doorkruisen. Daarom moet worden aangenomen dat het noorden van Bosnië-Herzegovina vooralsnog het toneel zal blijven van zware strijd.

Serviërs in het westen van Bosnië-Herzegovina, in de door Moslims gedomineerde streek rond Bihac, betonen zich bevreesd voor een Kroatisch offensief tegen de aangrenzende "Servische" gebieden in Kroatië (UNPA's -noord en -zuid). Kennelijk vrezen zij dat een dergelijke aanval grensoverschrijdende implicaties zal hebben. Daarom hebben zij lokale Bosnische commandanten verzocht om een staakt-het-vuren. Ook hebben zij de EG-waarnemersmissie gevraagd haar activiteiten in west-Bosnië uit te breiden. In ruil hebben zij een ongehinderde bevoorrading van de Bosnische eenheden in de omgeving aangeboden.

Op het vliegveld van Tuzla, in het door Moslims gedomineerde deel van Bosnië-Herzegovina, zijn onlangs eveneens HIP-helikopters waargenomen. Vermoedelijk maken deze HIPs deel uit van de zending die Kroatië vanuit of via het GOS heeft verworven. De Kroaten hebben, naar wordt aangenomen, de helikopters vervolgens aan de Bosnische Moslims gegeven. De melding geeft aan dat de Kroaten groot belang hechten aan het behoud van de alliantie met de Moslims in noordoost-Bosnië.

De VR heeft op 31 maart een resolutie aangenomen die het gebruik van geweld legitimeert bij het afdwingen van het verbod op militaire vluchten boven Bosnië-Herzegovina. Op sterk aandringen van de Russische delegatie werd gespecificeerd dat de maatregelen slechts betrekking hebben op het luchtruim boven de republiek, zodat aanvallen op gronddoelen (vliegvelden, maar ook luchtdoelartillerie) slechts voor directe zelfverdediging gelegitimeerd zijn. Zoals bekend komt het leeuwedeel van de schendingen van het verbod op naam van de Serviërs,

al zijn ook van de andere strijdende partijen schendingen waargenomen en is de offensieve operationele inzet van de Bosnisch-Servische luchtmacht de afgelopen maanden uiterst gering geweest. Naar verwachting zal de betreffende resolutie op korte termijn vrijwel geen verandering in het militaire beeld teweeg brengen.

Vorige week heeft tot tweemaal toe een "Joegoslavisch" gevechtsvliegtuig het luchtruim van Bosnië-Herzegovina geschonden. Eén van deze vluchten benaderde Sarajevo tot op enkele tientallen kilometers. Vermoedelijk wil de "Joegoslavische" luchtmacht met dergelijke vluchten onderstrepen dat zij bereid is de Bosnische Serviërs te hulp te komen indien de militaire situatie daar aanleiding toe zou geven.

Hoewel de nieuwe VR-resolutie vermoedelijk mede tot doel heeft gehad de druk op de Bosnische Serviërs om in te stemmen met het door de internationale bemiddelaars Vance en Owen gepresenteerde vredesplan te vergroten, heeft het Bosnisch-Servische parlement eind vorige week goedkeuring gehecht aan de weigering van hun president Karadzic om deze plannen te ondertekenen. Met name het feit dat de Serviërs in het kader van het vredesplan veroverd gebied zouden moeten afstaan, was voor de parlementsleden onaanvaardbaar. Hetzelfde geldt voor het feit dat Serviërs in het kader van het Vance/Owenplan zullen worden gedwongen onder Moslim- of Kroatisch gezag te leven. Daarnaast werd onderstreept dat de VN in Servische ogen niet neutraal is; daarbij werd onder meer verwezen naar het anti-Servische karakter van bovenvermelde VR-resolutie.

Karadzic heeft verder verklaard dat 80% van de geografische regelingen in het Vance-Owenplan voor de Serviërs wel aanvaardbaar is; hij stelde voor de resterende conflictpunten te bespreken in directe onderhandelingen tussen de drie strijdende partijen, dus buiten VN-kader. Karadzic zinspeelde openlijk op staatkundige vereniging van de "Servische" gebieden in Kroatië en Bosnië, als eerste stap naar aansluiting bij Servië, indien er in dergelijk overleg vóór mei geen resultaten zouden worden geboekt. Dit voorstel voor directe onderhandelingen is inmiddels, zoals te verwachten viel, verworpen door de Bosnische president Izetbegovic; ook de Kroaten, die de plannen van Vance en Owen reeds in een vroeg stadium aanvaardden, zullen geen voorstander zijn van nieuwe onderhandelingen. Zoals bekend heeft Izetbegovic vorige week reeds verklaard dat hij zijn instemming met het vredesplan zal intrekken als de Serviërs niet op zeer korte termijn akkoord zouden gaan.

Overigens is vermeldenswaard dat Karadzic tijdens de parlementszitting een poging heeft gedaan een motie aanvaard te krijgen, die de mogelijkheid van VN-bemiddeling open zou hebben gelaten. Daarbij wees hij op de internationale veroordeling die de Serviërs vrijwel zeker ten deel zal vallen. Vermoedelijk heeft ook het feit dat de Servische president Milosevic en de Russische regering de afgelopen dagen druk hebben uitgevoerd op Karadzic om instemming met het vredesplan te bewerkstelligen, een rol gespeeld. De motie werd echter door het parlement als "te gematigd" afgewezen. Deze gang van zaken illustreert de overheersende invloed van extreem-nationalisten in het Bosnisch-Servische kamp die vrijwel geen ruimte laten voor politieke of geografische compromissen.

De regering van "Joegoslavië" heeft inmiddels aangeboden te bemiddelen tussen de partijen in Bosnië om alsnog een vredesregeling tot stand te brengen. Hiermee wil "Joegoslavië" vermoedelijk aantonen dat het een escalatie van de strijd in Bosnië-Herzegovina wil voorkomen. Daarbij zal ook de wens een rol hebben gespeeld, het diplomatieke isolement waarin het land zich bevindt, te doorbreken en een verzachting van de sancties te bewerkstelligen. De kans dat de Moslims en Kroaten op dit aanbod in zullen gaan, is uiterst gering.

"Joegoslavische" officieren hebben toegegeven dat in maart enkele "Joegoslavische" pantser- en verkenningsseenheden de Bosnisch-Servische grens zijn overgestoken en directe steun hebben verleend aan de Bosnische Serviërs in hun strijd tegen de Bosnische strijdkrachten in oost-Bosnië. Als reden voerden zij aan dat Servië, in weerwil van de voorzieningen in het Vance-Owenplan, een door de Moslims gedomineerd gebied niet kan tolereren aan haar grens. De afgelopen weken is weliswaar herhaaldelijk melding gemaakt van "Joegoslavische" militaire acties ter assistentie van de Bosnische Serviërs, maar tot op heden was in dat kader nog geen melding gemaakt van grensoverschrijdende operaties door personeel.

UNPROFOR meldt dat vorige week in centraal-Bosnië een konvooi van de islamitische hulporganisatie Merhamet is onderschept door leden van de HVO, de belangrijkste Kroatische militie in Bosnië-Herzegovina. Het konvooi vervoerde hulpgoederen, maar onder dubbele bodems in de laadvloer ontdekten de Kroaten wapens en munitie, kennelijk bestemd voor de Moslims. Merhamet onderhoudt nauwe banden met de SDA, de politieke partij van de Bosnische president Izetbegovic. Deze melding onderstreept de ambivalente houding van de Kroaten ten opzichte van de Moslims. Enerzijds levert Kroatië wapens aan de Bosnische Moslims, anderzijds beseffen de (Bosnische) Kroaten dat dergelijke wapens in beginsel tegen hen gebruikt kunnen worden, gezien de strategische belangentegenstellingen in Bosnië-Herzegovina. Het is denkbaar dat de gemelde onderschepping een lokaal HVO-initiatief is, dat niet gesanctioneerd is door de Kroatische leiding. Mogelijk heeft men de Moslims ook nog eens de afhankelijkheid van Kroatische medewerking willen demonstreren.

De (Servische) burgemeester van Trebinje (Herzegovina) heeft de EG-waarnemersmissie gevraagd een ontmoeting tot stand te brengen met zijn ambtgenoot van het nabijgelegen Dubrovnik in Kroatië. Zoals reeds eerder gemeld hadden de Serviërs de afgelopen weken herhaaldelijk artillerievuur uitgebracht op Dubrovnik, kennelijk als reactie op terreinwinst van de (Bosnische) Kroaten rond Trebinje. De burgemeester van laatstgenoemde stad, die overigens zegt deel uit te maken van de Servische regering van Herzegovina, zou bereid zijn veiligheidsgaranties te geven voor Dubrovnik, mits de Kroaten zich terugtrekken op de Bosnisch-Kroatische grens. Het is echter onwaarschijnlijk dat dezen hun posities in Herzegovina zullen willen opgeven. Daarom moet in de betreffende regio op hernieuwde incidenten worden gerekend.

Internationale vredesinspanningen

De Russische delegatie bij de Verenigde Naties heeft gesteld dat de grens van wat Rusland aan vredesoperaties kan bijdragen, is bereikt. In dat verband werd onder meer gewezen op een aantal vredesoperaties op het grondgebied van de voormalige Sovjet Unie waarbij Russische militairen betrokken zijn. Verder stelde de Russische VN-ambassadeur Vorontsov dat zijn regering geen voorstander is van nieuwe sancties tegen "Joegoslavië", maar slechts van een eventuele verscherping van bestaande maatregelen. Daarbij verwees hij naar "belangrijke pro-Servische stromingen" in de Russische binnenlandse politiek. Daarmee lijkt Rusland onder meer afstand te nemen van een eerder gemelde bereidheid om een grote bijdrage (mogelijk 13.000 man) te leveren aan de strijdmacht die uitvoering van het Vance/Owenplan zou moeten garanderen. De terughoudende Russische opstelling wordt waarschijnlijk inderdaad in sterke mate beïnvloed door de onzekere machtsverhoudingen in Moskou.

Servië/Montenegro

De "Joegoslavische" CGS Panic heeft onlangs ten overstaan van de buitenlandse militaire attachés in Belgrado inzicht gegeven in het resultaat van zijn bezoek vorige maand aan Irak. Volgens Panic is onder meer overleg gevoerd over de schuld die Irak nog heeft bij "Joegoslavië" voor de levering van militair materieel. Deze schuld bedroeg volgens Panic nog meer dan 600 miljoen US dollar. Overeengekomen is dat deze schuld op korte termijn zal worden voldaan, voor een

klein deel à contant, maar voor het grootste gedeelte in de vorm van olielev-
ranties. Uitvoering van deze afspraak zou in strijd zijn met de VN-sancties
tegen zowel Irak als "Joegoslavië".

Ook stelde Panic dat hij het Irakese bewind heeft gevraagd naar de lessen die
het heeft geleerd uit de operatie "Desert Storm". Achterliggende gedachte van
dit verzoek was volgens Panic dat hij in zijn planning rekening houdt met een
mogelijke Westerse aanval op "Joegoslavië". Panic toonde zich onder de indruk
van de effectiviteit van de Westerse wapens en van de grote kwetsbaarheid van
niet-mobiele wapensystemen van Irak.

Panic benadrukte overigens dat de goede betrekkingen met Irak het gevolg waren
van het internationale isolement van "Joegoslavië" en dat hij bereid is om ook
aan Westerse landen dergelijke bezoeken te brengen. In dat verband beklagde hij
zich over het feit dat de westerse ministers van Defensie tot dusverre niet of
afwijzend hadden gereageerd op "Joegoslavische" initiatieven in die richting.

De Albanese strijdkrachten hebben hun posities aan de grens met Kosovo ver-
sterkt. Zo is de artillerie aan de grens, die tot op heden in onbeschermd positi-
ties stond, nu ingegraven en beschermt. De opstellingen laten toch echter een
snelle terugtrekking van de kanonnen toe. Deze maatregelen geven aan dat Albanië
rekening houdt met een gewapend conflict met "Joegoslavië", mogelijk in verband
met een eventuele escalatie van de etnische tegenstellingen in de voormalig
autonome provincie Kosovo, waar een grote Albanese meerderheid wordt onderdrukt
door het Servische bewind. Tegelijkertijd lijkt Albanië te erkennen dat het in
militair opzicht geen partij is voor de aanzienlijk grotere en moderner uitgeru-
ste "Joegoslavische" strijdkrachten.

Conclusie/voorzicht

In Kroatië, met name rond UNPA-zuid, is sprake van groeiende militaire spannin-
gen. Er moet rekening mee worden gehouden dat de Kroatische strijdkrachten, die
overigens hun transportcapaciteit aanzienlijk hebben versterkt met de illegale
verwerving van transporthelikopters, op korte termijn nieuwe gewapende acties
tegen de "Servische" gebieden inzetten.

De verwerping van het Vance-Owenplan door de Bosnische Serviërs bevestigt dat de
kans op een politieke oplossing voor de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina
nagenoeg nihil is.

De "Joegoslavische" strijdkrachten hebben zich de afgelopen dagen zowel op
Kroatisch als op Bosnisch grondgebied begeven. Deze en andere provocatieve
acties wijzen op een "Joegoslavische" bereidheid de assistentie aan de Serviërs
in andere delen van het voormalige Joegoslavië voort te zetten en mogelijk te
intensiveren, ook wanneer dit het risico van een escalatie van de conflicten met
zich mee zal brengen.

De Russische regering heeft onderstreept dat de grens is bereikt van wat het
land kan bijdragen aan de vredesoperaties in het voormalige Joegoslavië. Ook
heeft zij zich reeds bij voorbaat gekeerd tegen nieuwe strafmaatregelen tegen
"Joegoslavië". Als reden werd gewezen op de invloed van pro-Servische stromingen
in de Russische binnenlandse politiek.

De Albanese strijdkrachten hebben hun posities aan de grens met Kosovo ver-
sterkt. De maatregelen geven aan dat Albanië rekening houdt met een gewapend
conflict met "Joegoslavië", maar vormen tevens een erkenning dat het in militair
opzicht geen partij is voor de aanzienlijk grotere en moderner uitgeruste
"Joegoslavische" strijdkrachten.